

VALIKKURSUSE PASS

Kursuse nimetus	„Cogito, ergo sum“. Tänapäeva filosoofia kujunemislugu.
Kursuse maht	21 tundi
Juhendaja	Uta Kroon-Assafrei
Eesmärgid	Kursuse tuumaks on tänapäevase filosoofilise mõtte kujunemise kajastamine alates hiliskeskajast kuni XIX sajandini nii Euroopa kultuuriruumis kui ka Lähis- ja Kaug-Idas. Räägime olulisematest filosoofidest ja ideedest, arutame mateeria ja idee suhetest, uurime filosoofilise mõtte eraldumist teoloogilisest mõttest ning õpime pidama temaatilisi dispuute.
Kursuse lühikirjeldus	<p>Kursus algab filosoofilise mõtlemise viiside harjutamisega ja ülevaatega eelnenud mõtteviisidest ja käikudest. Arutlusteemade kaudu harjutatakse filosoofilist ja skolastilist mõtlemist, võrreldes nende kandejõudu ja eesmärgipärasust.</p> <p>Kursuse teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> Filosoofilise mõtte areng Euroopas– ülevaade religiooni ja filosoofia ainevaldkondadest, nende ühildumine kristlikus kultuuriruumis, valdkonnaülene spetsiifiline tunnetusteooria ja sellele iseloomulik käsitluslaad. <p><u>Alateemad:</u> Kesk- ja uusaja filosoofia valdkonnad. Filosoofilised küsimused ja nende kajastamise eripära. Perioodile iseloomulikud filosoofilised küsimused ja valdkonnad ning neid küsimusi esitavad ja valdkondi käsitlevad filosoofid. Filosoofilise mõtlemise areng ja selle kaugenemine religioonist. Mõtlemise ja filosoofia roll keskaja ja uusaja inimelus ja kultuuris. Filosoofia ning teadus, religioon, kirjandus ja elu. Filosoofilise mõtlemise ja käsitletavate teemadega seonduvad olulised mõisted, mõtteliinid ning filosoofid koos oma iseloomulike väidetega.</p> <p>Käsitletavad mõtteliinid:</p> <ol style="list-style-type: none"> keskaja filosoofia ja mõtlemise rakendamine usu teenistusse; uusaja filosoofia ning eksperimentaalse loodusteaduse süünd; uusaja filosoofia ja indiviidi/subjekti esile kerkimine; uusaja filosoofia ning valgustismõtlemine. <ul style="list-style-type: none"> Filosoofiline mõtlemine Kaug-Idas– tutvutakse regionaalsele filosoofiale iseloomuliku keelega, terminoloogiaga ja harjutatakse selle kasutamist. Ülevaade kujunemisest ja ajaloost. Tutvutakse põhiliste filosoofiliste ja religioosete mõttesuundadega, nende sümbioosiga. Põhimõttelised erisused Euroopaliku mõttemaailmaga võrreldes. <p><u>Alateemad:</u> Täiused ja tuhjused. Küsimus, filosoofiline küsimus ning küsimuste korrektsus. Argumentatsioon ja retoorika.</p>

	<p>Filosoofilise arutelu head tavad. Religioosse ja filosoofilise mõtlemise sümbioos idamaades. Polüteistliku maailmatajususe käsitlused filosoofilises mõttesüsteemis. Poliitilise mõtte katkendlikkus ida filosoofilises mõttes. Ühiskondliku solidaarsuse ja suurema kaastatuse erisus ida mõttemaailmas.</p> <p>Traditsionaalsus.</p> <p>Käsitletavad mõtteliinid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) India maailmapilt ja filosoofia. 2) Hiina maailmapilt ja filosoofiline mõte. 3) Jaapani maailmapilt ja selle filosoofiline kajastus. 4) Üldistavad jooned ida mõtteloos. <ul style="list-style-type: none"> • Arutlusteemad filosoofilistest küsimustest – harjutatakse filosoofilist mõtlemist <p><u>Alateemad</u>: Teadmisi viisid. Teadmise olemus, tunnetusteooria. Teadmise ja tunnetusviiside ning võimete eristus. Teadmise seos uskumuse ja õigustusega. Seosed õppeainete ja eluvaldkondadega. Väärtused ja normatiivsed süsteemid (moraal, religioon, õigus). Väärtuste olemus, aksioloogia. Väärtuste ja tegude kooskõla. Väärtuse ja fakti erinevus. Väärtuste universaalsus ning suhtelisus. Ühiskond ja keskkond. Õigluse olemus, poliitikafilosoofia. Ühiskonna ja elukeskkonna korraldamine</p>
Õpitulemused	<p>Kursuse lõpus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb teadmisi viiside ja teaduslikkuse filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes elementaarsest tunnetus- ja teadusteooria oskussõnavarast ning omaenda kogemusest; • arutleb väärtuste ja nende toimimise filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes elementaarsest väärtusõpetuse oskussõnavarast ning omaenda kogemusest; • teab filosoofia ajaloo II perioodi olulisimaid arenguetape, käsitlustemasid, mõttesuundi, mõtlejaid; • tunneb idamaade religiooni ja filosoofia eripärasid, erinevaid lähenemisi olemisele ja olemusele; • omab teadmisi filosoofilise mõtte arengust keskajast uusaega; • sõnastab korrektseid filosoofilisi küsimusi ning arutleb vastuste üle, jäädes filosoofilisele arutlustasandile ja järgides argumentatsioonireegleid; • arutleb teadmisi viiside, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna lihtsamate filosoofiliste küsimuste üle, eristades filosoofilist arutelu tavaarutlust

Kursuse lõpptulemuse kujunemine	<p>Kursuse hinne on mitmeeristav ehk arvestatud/mittearvestatud skaalal. Kursuse kokkuvõtva hinde saamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimub kuni kolm grupiarutelu (olenevalt osalejate arvust) abstraktsete mõistetega opereerimise kogemusest ja keelelisest võimekusest (hinne sõltub osalemise aktiivsusest); • üks hindeline töö avatud materjalidega (tulemus protsentskaalal); • üks kuni kaks tööd allikate või tekstidega; • üks kirjalik arutlus etteantud teemade valikust; • miniettekanne ühe mõtleja kohta (kuni 5 minutit). <p>Kohustuslikud elemendid lepitakse kokku eelnevalt ja nende põhjal kujuneb hinne.</p>
Õppekirjandus	<ul style="list-style-type: none"> • I.Meos „Filosoofia põhiprobleemid“, Tallinn, Koolibri, 1988 • I.Meos „Uusaja filosoofia“, Tallinn, Koolibri, 1999 • A ja O. Filosoofia taskuteatmik, Tallinn, Eesti Entsüklopeediakirjastus • W.Duran „Lood filosoofia ajaloo“, Tallinn, Olion, 1998 • P.Hadot „Mis on filosoofia“, Tallinn, TLÜ kirjastus, 2020 • R.Raud „Täiused ja tühjused“, Tallinn, TLÜ kirjastus, 2021 • G.Colli „Filosoofia sünd“, Tallinn, TLÜ kirjastus, 2018 • N.Warburton „Väike filosoofia ajalugu“, Tallinn, Postimehe kirjastus, 2011 • E.Salumäe „Filosoofia ajalugu. Antiikfilosoofia. Keskaja filosoofia“, Tallinn, Postimehe kirjastus, 2023 • E.Salumäe „Filosoofia ajalugu. Uusaja filosoofia“, Tallinn, Postimehe kirjastus, 2023 • E.Saarinen „Filosoofia ajalugu tipult tipuni Sokratesest Marxini“, Tallinn, Avita, 1996 • Filosoofia ajaloo lühiülevaade, Tallinn, Eesti Raamat, 1974 • Poliitika ja valitsemise alused, Tallinn, TLÜ, 2013 • R.Descartes „Arutlus meetodist“, Tartu, Ilmamaa, 2016 • F.Nietzsche „Moraali genealoogiast“, Tallinn, Varrak, 2015 • F. Nietzsche „Sealpool head ja kurja“, Tartu, Ilmamaa, 2020 • M. Foucault „Valvata ja karistada“, Tartu, Ilmamaa, 2014 • O.Spengler „Õhtumaa allakäik“, Tallinn, Penikoorem, 2016 • Vannitoaraamat. Filosoofia, Tallinn, Ersen, 2005 • N.Turnbull „Filosoofia linnulennult“, Tallinn, Koolibri, 2006